

Nuorisoseurat

LUOVA LAVA

**NUORISOSEUROJEN
HARRASTUSTOIMINNAN
OHJAAJAN OPAS**

Tekemisen riemu:

- Toimintaa toteutetaan yhdessä muiden kanssa.
- Osallistujilla on mahdollisuus ylittää itsensä ja kokea onnistumisen iloa.
- Toiminnasta saa uusia taitoja, joista on hyötyä läpi elämän.
- Toiminnassa jokainen saa olla oma itsensä.

Yhteisöllisyys:

- Lapset ja nuoret ovat osa suurempaa monikulttuurista yhteisöä.
- Toiminta on kaikille avointa ja yhdenvertaista.
- Toiminnassa on käytössä turvallisemman tilan periaatteet

Osallisuus:

- Lapset ja nuoret ideoivat ja toteuttavat toimintaa yhdessä.
- Osallistujat oppivat ja saavat uusia kokemuksia itse tekemällä.
- Osaavat ohjaajat tukevat lasten kasvua ja luovat turvallisen ilmapiirin toimintaan.
- Toiminnassa toteutuu Nuorisoseurojen arvot ja kasvatuskäsitys.

**Suomen Nuorisoseurat
Harrastustoiminnan tuki**

Koonnut: Pirita Laiho
Taitto: Sini-Kadrin Padilha

Sisällys

Nuorisoseuratoiminta	4
Harrastustoiminta nuorisoseuroissa	5
Harrastusryhmän ohjaaja	7
Ohjaajien työsuhde	8
Perehdytys	9
Työajan seuranta ja palkanmaksu	9
Sairastapauksessa toimiminen	10
Hankinnat	10
Työsuhteen päättyessä	11
Open badge osaamismerkki	11
Harrastusryhmien ohjaaminen	12
Toiminnan suunnittelu	12
Ohjaajan monet roolit	13
Kaverikerta, avoin kokoontumiskerta, pop up -kerta	13
Esitykset	14
Osallistuminen tapahtumiin	15
Kauden päätös	15
Huoltajat ja yhdistys toiminnan tukena	15
Ryhmän dokumentointi	16
Turvallinen harrastus	18
Ohjaajan vastuu harrastuksessa	18
Säännöt, toimintasopimus, ryhmäsopimus	19
Turvallisemman tilan periaatteet toiminnassa	21
Ohjaajalle tiedoksi ja tueksi	25
Ohjaajan työkalupakki	25
Salassapitovelvollisuus	25
Onnettomuus ja kriisitilanne	26
Sairastumiset ja tapaturmat	27
Ohjaajan muistilista	29
Yhteystiedot	31

Nuorisoseuratoiminta

Nuorisoseurayhteisö on vastuullinen ja mukaan ottava yhteisöjen tulevaisuuden rakentaja. Mahdollistamme osallistumisen ja onnistumisen kokemuksia. Moninaisella nuorisoseurapolulla on turvallista oppia, kasvaa ja harrastaa. Nuorisoseuratoiminta on ennen kaikkea iloa, elämyksiä ja onnistumisia. Nuorisoseuroissa harrastustoiminnan tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua sekä aktiivista kansalaisuutta. Nuorisoseuratoiminnassa kasvaa osallistuvaksi, avoimeksi ja yhteistyökykyiseksi ihmiseksi.

Kulttuurinen lapsi- ja nuorisotyö on harrastustoimintaa, joka antaa osallistujille uusia taitoja ja positiivisia kokemuksia. Se kasvattaa, kehittää ja korostaa onnistumisen ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta, ja sille on vierasta kilpailemisen ilmapiiri. Nuorisoseuratoiminnan arvot ovat osallisuus, yhteisöllisyys, moninaisuus ja yhdenvertaisuus.

Harrastustoiminta nuorisoseuroissa

Nuorisoseuroissa järjestetään kaikenikäisille osallistujille harrastustoimintaa laidasta laitaan. Harrastustoiminta käynnistyy yleensä kahdella tavalla. Seura joko etsii jonkin tietyn harrastusalan ohjaajaa tai seurassa toimiva henkilö ehdottaa, että hän voisi ohjata hänelle tuttua harrastusta. Molemmat tavat ovat yhtä hyviä. Yleisimpiä harrastusryhmiä nuorisoseuroissa ovat erilaiset liikuntaryhmät, jossa tärkeintä on yhdessä liikkuminen, ei niinkään turnauksiin tai kisoihin osallistuminen. Lisäksi voidaan järjestää erilaisia tanssi-, teatteri-, askartelu- ja monitoimiryhmiä. Harrastusryhmän aihe voi käytännössä olla mikä vaan, mihin löytyy innostunut ohjaaja ja osallistujia. Nuorisoseurojen omia tuotemerkkejä harrastustoiminnoissa on Tempoa Tenaviin aikuinen-lapsitoiminta sekä Luova lava -toiminta, johon kuuluu sekä leiri- että harrastustoimintaa.

Luova lava -harrastusryhmät ovat suunnattu pääosin alakouluikäisille lapsille. Mahdollista on järjestää myös nuorten, yläaste- ja lukioikäisten, tai aikuinen-lapsiryhmille suunnattua Luova lava -toimintaa. Luova lava -ryhmä on monitaiteinen ryhmä, jossa sisältönä pääosin on teatteria, tanssia, sanataidetta, kuvataidetta, musiikkia, sirkusta tai muuta ohjaajan tai osallistujien ehdottamaa ja ideoimaa luovaa toimintaa. Kaikissa ryhmissä olisi hyvä olla elementtejä erilaisista luovantoiminnan muodoista, vaikka ryhmällä olisikin pääteema esimerkiksi tanssi tai teatteri.

Ryhmän toiminnassa tärkeää on säännöllisyys. Pienempien lasten ryhmän kokoontumisaika voi olla 60 min kerran viikossa, kun taas isommat lapset ja nuoret voivat kokoontua 90 min viikoittain. Ryhmät voivat kokoontua joko iltapäiväaikaan koulun, nuorisotalon tiloissa tai vastaavissa kerhotoimintaan sopivissa tiloissa. Kokoontumisaika voi olla myös illalla riippuen tiloista, osallistujien kiinnostuksesta ja muista aikatauluista. Parhaiten alakouluikäisiä osallistujia saa harrastuksen pariin klo

13–17 välillä. Nuorten ryhmissä klo 17–20 välinen aika toimii parhaiten. Toimintaa voi järjestää myös projektiluonteisesti, jolloin harrastus on esimerkiksi neljänä viikkona peräkkäin. Luova lava -toiminta sopii myös hyvin Suomen mallin harrastustoiminnaksi.

Hetki Taitelijana -esitys kuuluu osaksi Luova lava -toimintaan. Jos kyseessä on tanssiryhmä, osallistujat voivat valmistaa tanssiesityksen, jos taas ryhmän toiminta on painottunut sanataiteeseen, voi runoesitys olla paikallaan. Esityksen sisältö ja aikataulu on hyvä miettiä jo kauden alkaessa, milloin ja missä esityksen voi järjestää. Tärkeää on, että myös huoltajat pääsevät katsomaan esitystä. Jos esitys järjestetään harrastusryhmän aikana, moni huoltaja on todennäköisesti siihen aikaan töissä, joten päivämäärästä ja kellonajasta tiedottaminen hyvissä ajoin on erityisen tärkeää. Jos kyseessä on kuvataideryhmä, osallistujat voivat pystyttää näyttelyn, joka on esillä esimerkiksi koulun käytävillä tai jossakin luokassa. Ohjaajan kannattaa yhdessä osallistujien kanssa ideoida, miten toimintaa voi esitellä muille kauden päätteeksi.

Harrastusryhmän ohjaaja

Jokaiselle harrastusryhmälle nimetään ohjaaja. Ohjaaja vastaa ryhmän toiminnan sisällön suunnittelusta, pääosin ohjaamisesta sekä toiminnan arvioinnista. Ohjaaja tekee tiivistä yhteistyötä oman nuorisoseuran johtokunnan ja muiden ohjaajien kanssa. Ohjaajan on hyvä osallistua seuran toiminnan suunnitteluun ja erityisesti oman ryhmänsä talousarvion suunnitteluun ja seurantaan yhdessä seuran johtokunnan kanssa. Lisäksi ohjaaja toimittaa tiedot oman ryhmänsä toiminnasta nuorisoseuran toimintasuunnitelmaan ja toimintakertomukseen. Yhdellä ryhmällä voi olla useampi ohjaaja. Ohjaajat sopivat yhdessä työnjaosta ennen toiminnan alkamista.

Apuohjaaja toimii ryhmässä ohjaajan apuna ja tukena. Usein apuohjaaja on nuori, vasta ohjaamistaan aloitteleva, joka oppii ohjauksesta varsinaisen ohjaajan avustuksella. Apuohjaajan tehtäviin voi kuulua leikkien vetämistä ja lasten kanssa olemista. Apuohjaaja voi olla myös osana ryhmää parittoman parina leikeissä ja harjoitteissa. Ohjaajan sairastuessa apuohjaaja voi ohjata myös harrastuskerran, mikäli on itse siihen valmis. Ohjaajan ja apuohjaajan on hyvä suunnitella yhdessä toimintaa, että apuohjaaja tietää, mitkä asiat vaikuttavat ohjaajan toimintaan ryhmässä. Ohjaajan ja apuohjaajan on hyvä arvioida ryhmän toimintaa säännöllisin väliajoin. Mitä havaintoja kukakin on tehnyt toiminnasta ja ryhmädynamiikasta.

Ohjaajien työsuhde

Mikäli ohjaaja saa palkkaa ohjauksesta, puhutaan työsuhteisesta työstä. Pääsääntöisesti ohjaajien työsuhde on määräaikainen työn luonteen vuoksi. Kesäajalla harrastusryhmiä ei useinkaan järjestetä, jolloin työsuhteen kesto määräytyy syyskuusta toukokuuhun. Palkan sopimisen yhteydessä kannattaa tarkentaa, mitä työnkuvaan kuuluu. Pääsääntöisesti palkka määritellään tuntipalkaksi opetustunneista. Palkka on ilmoitettu työsopimuksessa. Palkka sisältää harrastustoiminnan suunnittelun, ohjaamisen ja arvioinnin. Perusohjaus toiminnan lisäksi palkkaan voi kuulua esimerkiksi yksi esitys per kausi, mahdollinen yhteydenpito huoltajiin ja harrastuspaikan henkilökuntaan sekä lomakorvaus. Työsopimuksen allekirjoittavat työntekijä ja työnantajan edustaja, joka voi olla esimerkiksi nuorisoseuran puheenjohtaja. Työsopimusta tehtäessä kannattaa tarkentaa, kuka perehdyttää ohjaajan, kuka toimii ohjaajan yhteyshenkilönä ja kuka esihenkilö. Järkevää on, että ohjaajalla on kaikissa ohjaamiseen liittyvissä asioissa yksi yhteyshenkilö, jonka kanssa hoitaa ja sopii asioita.

Jos ohjaaja ei saa ohjauksestaan palkkaa eikä muuta korvausta, hän on vapaaehtoisohjaaja. Myös vapaaehtoisten ohjaajien kanssa on hyvä käydä vastaavat asiat läpi.

Ohjaajille on tarjolla paljon toimintaa tukevia koulutuksia, joten kannattaa keskustella yhteyshenkilön kanssa, millaisia käytäntöjä on koulutuksiin osallistumisen ja kurssimaksujen suhteen ollut seurassa. Yleinen käytäntö on se, että seura maksaa ohjaajan kurssiosallistumisen, mutta siitä ei saa palkkaa. Kurssien lisäksi ohjaajana kannatta osallistua ohjaajien olohuoneisiin, joissa usein on tarjolla vertaistukea sisällön lisäksi. Lisätietoa ohjaajille suunnatusta tuesta saa nuorisoseurat.fi sivuilta.

Perehdytys

Perehdytyksen yhteydessä on hyvä käydä läpi seuran vuosikello, milloin on ollut tapana järjestää mitäkin ja mihin ohjaajan oletetaan osallistuvan. Ohjaajan on hyvä tutustua myös nuorisoseurojen arvoihin, kasvatusnäkemykseen sekä osallisuusportaisiin. Nuorisoseurat on perheyhteisö, jossa jokaiselle löytyy paikka toimia ja usein huoltajat ovat ohjaajalle suuri voimavara.

Työajan seuranta ja palkanmaksu

Työaikaa seurataan kirjaamalla työtunnit ohjaajan henkilökohtaiseen tuntilistaan. Lista toimitetaan yhdessä sovitulle henkilölle. Palkanmaksun päivä määritellään työsopimuksessa. Palkanmaksun voi sopia esim kerran kuussa maksettavaksi tai koko kauden päätteeksi riippuen ohjaajan työtilanteesta. Jos tunteja on useita kuukaudessa, on kuukausittain maksettava palkka järkevä, mutta jos tunteja on yksi viikossa, myös harvempi palkanmaksu on mahdollista. Palkka tulee kuitenkin aina maksaa sen kalenterivuoden puolella, jolloin työ on tehty. Jos joudut pyytämään sijaisen jostain muusta kuin sairastumissyystä, sinun tulee hankkia sijainen itse, perehdyttää hänet ryhmän, Nuorisoseurojen toimintaan ja ohjeistaa häntä hoitamaan palkanmaksuun liittyvät asiat esihenkilön kanssa.

Sairastapauksessa toimiminen

Mikäli sairastut yllättäen etkä pääse ohjaamaan ryhmääsi, ilmoita asiasta soittamalla yhteyshenkilölle ja sopikaa sijaisen etsimisestä tai tunnin korvaamisesta muulloin. Jos sijaista ei löydy, sinun tai yhteyshenkilön tulee ilmoittaa harrastajien huoltajille, että ryhmä on peruttu. Myös harrastustilan vahvistestarille kannattaa soittaa asiasta, ja pyytää laittamaan lappu asiasta tilan ovelle. Sovi yhdessä seuran edustajan kanssa, miten peruuntunut kerta korvataan myöhemmin, mikäli sijaista ei ryhmään löydy. Sairasloma-ajalta maksetaan palkkaa, mikäli siitä on sairaslomatodistus joko hoitajalta tai lääkäriltä. Todistus tulee olla jokaisesta päivästä.

Vakuutusasiat kannattaa käydä yhdessä läpi työnantajan kanssa jo työsuhteen alkuvaiheessa. Palkkaa saavat ohjaajat ovat yleensä vakuutettu tapaturmavakuutuksella ja muilla työnantajan lakisääteisillä vakuutuksilla. Mikäli työntekijälle sattuu tapaturma harrastuksen aikana, on siitä ilmoitettava heti esihenkilölle ja hakeuduttava tarvittavaan hoitoon.

Hankinnat

Ohjaajan tekemiin hankintoihin tulee aina pyytää erikseen lupa. Ole rohkeasti yhteydessä yhteyshenkilöösi, jos sinulla tulee tarve jollekin hankinnalle. Varsinkin askartelu- ja kokkikerhoa varten on hyvä keskustella jo ennakoon, paljonko on ryhmälle varattu rahaa erilaisia materiaaleja varten. Lisäksi on hyvä varmistaa, mitä seuralla on jo omasta takaa. Yhdistyksen ostamat tavarat, kuten kaiuttimet, ovat yhdistyksen omaisuutta ja ohjaajalla lainassa. Toki halutessasi voit käyttää myös omia välineitä ohjaamisessa. Näistä saat verovähennystä, mikäli joudut hankkimaan isompia tarvikkeita ohjaamisesi tueksi.

Työsuhteen päättyessä

Työ- ja ohjaussuhteen päättyessä ohjaajat saavat työtodistukset. Työtodistuksessa tulee ilmetä, mitä työtä ohjaaja on tehnyt ja kuinka kauan. Arvioinnin saa halutessaan pyytämällä. Myös vapaaehtoiset ohjaajat saavat halutessaan esimerkiksi harrastustodistuksen tai todistuksen vapaaehtoistoiminnasta. Tämä kannattaa aina pyytää toiminnan päättyessä, että muistetaan, mitä toimintaan on kuulunut. Näitä todistuksia voi myöhemmin tarvita työpaikkaa tai koulutuspaikkaa hakiessa.

Open badge osaamismerkkit

Ohjatessa kertyy monenlaista osaamista. Nuorisoseuroilla on omia osaamisen tunnistamiseen liittyviä osaamismerkkejä, joita ohjaaja voi hakea, kuten nuorisoseuran ohjaaja, taitava ohjaaja, ohjaajana tapahtumassa ja nuorisoseuran vapaaehtoinen. Osaamismerkkejä kannattaa hakea jo senkin takia, että niitä voi hyödyntää opiskeluihin tai töihin hakiessa. Osaamismerkkeihin pääset tutustumaan nuorisoseurojen kotisivuilta kohdasta jäsenseuroille.

nuorisoseurat.fi/jasenseuroille/osaamismerkkit-ja-osaamisen-tunnistaminen

Harrastusryhmien ohjaaminen

Toiminnan suunnittelu

Ohjaajan vastuulla on toiminnan ja sisällön suunnittelu sen mukaan, mikä on harrastusryhmän aihe. Alkuvaiheessa kannattaa jättää aikaa myös siihen, että yhdessä ryhmäläisten kanssa suunnitellaan, minkälaisia sisältöjä tunneille toivotaan. Osallisuus on osa nuorisoseurojen harrastustoimintaa, ja se lisää ryhmäläisten sitoutumista. Ohjaaja päättää itse, miten hän ohjaa ryhmäänsä ja millaisia harjoitteita ja kokonaisuuksia toiminta pitää sisällään. Toimintapäiväkirja on ohjaajan työtä helpottava apuväline. Siihen kirjataan osallistujien ja heidän aktiivisuutensa lisäksi tuntien tavoitteita, tuntisuunnitelmia, arvioita tunnin kulusta ja ideoita. Toimintapäiväkirjasta näkee helposti koko kauden toiminnot, mikä helpottaa niin toiminnan raportoinnissa kuin uuden toiminnan suunnittelussakin. Toiminnan suunnittelun tueksi nuorisoseurojen verkkosivuilta löytyvästä työkalupakista saa paljon materiaalia tuntien suunnittelun tueksi kuten edellä mainitun toimintapäiväkirjankin.

Luova lava -toiminnassa osallisuus on keskeinen osa ryhmän toimintaa, jolloin osallistujat on hyvä ottaa suunnitteluun mukaan. Luova lava -ryhmä on hyvä olla monitaiteinen, vaikka ryhmällä olisikin joku pääharrastusala. Luova lava -toiminta

huipentuu Hetki taiteilijana -esitykseen, jossa osallistujat pääsevät lavalle esittämään tekemänsä teoksen. Esitys voi olla myös näyttely.

Ohjaajan monet roolit

Harrastusryhmän toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen lisäksi ohjaajan tehtäviin kuuluu niin turvallisuudesta huolehtiminen, sääntöjen valvominen, osallistujien perustarpeista huolehtiminen kuin kiusaamiseen ja muuhun epäasialliseen käytökseen puuttuminenkin. Ohjaaja saattaa ajoittain tuntea olevansa sairaanhoitaja, järjestyksenvalvoja, siivooja, tietopankki, lohduttaja, kuuntelija ja paljon muuta. On hyvä muistaa, että lasten kannalta onnistuneeseen toimintaan ei riitä yksinään hyvä ohjelma. On erityisen tärkeää, että ryhmässä on hyvä ilmapiiri ja osallistujat ovat ryhmäytyneet yhdeksi kokonaisuudeksi.

Kaverikerta, avoin kokoontumiskerta, pop up -kerta

Jokaisessa ryhmässä kannattaa pitää avoin harrastuskerta eli niin sanottu kaverikerta, jolloin osallistujan kaveri, huoltaja tai muu osallistujalle tärkeä henkilö saa tulla osallistumaan ryhmän toimintaan. Kaverikerran voi järjestää esimerkiksi kerran syys- ja kevätkaudessa. Mainio paikka kaverikerralle on keväällä ystävänpäivän tienoilla helmikuussa. Kaverikerrasta on hyvä informoida yhteyshenkilöä, jolloin hän voi toimittaa paikalle esitteitä seuran toiminnasta. Erityisesti kaverikerta kannattaa pitää silloin, kun toimintaan halutaan uusia harrastajia. Pienten lasten kohdalla myös kerhokerta huoltajien tai isovanhempien kanssa on mukava lisä toimintaan. Samalla periaatteella voi pitää pop up -kerhokerran esimerkiksi kauppakeskuksessa, kirjastossa tai vaikka jonkun tapahtuman yhteydessä.

Esitykset

Ohjaajan kannattaa jo kauden alussa käydä nuorisoseuran yhteyshenkilön kanssa läpi, millaisia perinteitä seurassa on kauden aikana esitysten osalta. Monessa nuorisoseurassa on joulun alla puurojuhla ja keväällä keväťjuhla. Juhlat voivat olla luonteeltaan hyvin erilaisia. Ohjaajan on hyvä tietää, odotetaanko ryhmältä esitystä vai osallistumista. Jos ryhmältä odotetaan esitystä, myös esitysaika kannattaa käydä läpi.

Useimmat lapset pitävät esiintymisestä. Usein yhdessä sovittu esitys luo hyvän tavoitteen ryhmän toiminnalle. Ohjaajan kannattaa yhdessä lasten kanssa ideoida, miten toimintaa voi esitellä muille kauden päätteeksi. Esityksen sisältö ja aikataulu on hyvä miettiä jo kauden alkaessa, milloin ja missä esityksen voisi järjestää ja siitä kannattaa informoida vanhempia mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tärkeää on, että myös huoltajat pääsisivät katsomaan esityksiä. Tällainen toiminnan avaaminen houkuttelee usein lisää harrastajia toimintaan, ja on lisäksi harrastajille tärkeää ja tekee harrastuksesta tavoitteellisempaa.

Esitystä ei kannata järjestää ihan viimeisellä harrastuskerralla, sillä on tärkeää, että ohjaaja ehtii käydä läpi esiintymiskokemuksen, näyttelyn, avoimien ovien päivän tai muun vastaavan tilaisuuden yhdessä harrastajien kanssa. Luova Lava-toimintaan kuuluvassa Hetki Taitelijana -esityksessä jokainen ryhmäläinen pääsee lavalle esittämään yhdessä suunniteltua esitystä.

Osallistuminen tapahtumiin

Nuorisoseurajärjestössä järjestetään paljon erilaisia tapahtumia niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Myös ulkomaille pääsee halutessaan ryhmänsä kanssa.

Mikäli ohjaaja ja ryhmä haluavat osallistua johonkin tapahtumaan, kannattaa asia suunnitella jo hyvissä ajoin. Suunnittelussa auttaa oman seuran edustajat, nuorisoseurojen aluetyöntekijät sekä tietysti harrastajien huoltajat. Yleensä tapahtumissa on osallistumismaksuja tai ne vaativat kulkemista. Näistä kaikista kannattaa ottaa selvää hyvissä ajoin, että ryhmän osallistuminen olisi mahdollisimman hyvin suunniteltu ja valmisteltu. Myös rahankeräys mahdollista tapahtumaan osallistumista varten kannattaa aloittaa ajoissa.

Kauden päätös

Harrastustoiminnan syys- ja kevätkausi on hyvä päättää erityisellä tavalla, kauden päätöstä juhlistaen. Syys- ja kevätkauden päätteeksi voidaan pitää esimerkiksi nyyttikestit, naamiaiset, yhteinen retki jäätelölle tai muuta mukavaa yhteistä tekemistä. Samalla on hyvä kysellä ryhmäläisiltä palautetta ja toiveita seuraavalle kaudelle. On tärkeää, että osallistujille jää hyvä mieli harrastuksesta, ja ryhmän ME-henki voimistuu kauden päätteeksi.

Huoltajat ja yhdistys toiminnan tukena

Yhteistyö huoltajien kanssa on yksi ohjaajan perustehtävistä. Huoltajista on mukava tietää, mitä ryhmässä tehdään. Ohjaajan ja huoltajien välinen tiedonkulku hoituu nykyään helpoiten sähköpostilla ja viesteillä. Silloin tällöin kannattaa pitää myös huoltajien ilta, jossa kerrotaan niin ryhmän toiminnasta kuin nuorisoseuratoiminnasta yleensäkin. Ohjaajan tehtäviin kuuluu muistuttaa huoltajia muun muassa loma-ajoista, esityksistä ja

muusta seuran toiminnasta. Jos joku lapsi on ollut monta kertaa peräkkäin poissa, kannattaa harrastajan tilanteesta kysyä huoltajilta.

Harrastustoiminnassa on mukana monenlaisia lapsia, ja ohjaajan tehtäviin kuuluu mukavan toiminnan toteuttaminen. Välillä ohjaaja joutuu pohtimaan erilaisia keinoja ryhmän ohjaamiseen. Jos ohjaaja joutuu toistuvasti pohtimaan yksittäisen lapsen käytöstä tai viihtymistä ryhmässä, ohjaajan kannattaa olla yhteydessä lapsen huoltajiin, sillä he voivat antaa hyviä neuvoja siihen, millaiset keinot lapsen kanssa toimivat ja millaiset eivät. Myös keskustelu muiden ohjaajien ja oman seuran luottamushenkilöiden kanssa voi auttaa. Muista kuitenkin tällöin lapsen ja perheen yksityisyyden suoja.

Kaikesta ryhmän perustoiminnasta poikkeavasta kannattaa olla yhteydessä seuran yhteyshenkilöön ja osallistujien huoltajiin. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi ryhmän järjestämät retket, matkat, leirit, myyjäiset, esitykset ja huoltajien illat. Varainkeruussa huoltajat ovat avainasemassa ja usein mahdollistamassa ryhmän monipuolisen toiminnan myös viikoittaisen harrastusajan ulkopuolella.

Ryhmän dokumentointi

Monet huoltajat, osallistujat itse sekä seuran toimijat toivovat videoita ja kuvia toiminnasta. Ryhmän alkaessa ohjaajan kannattaa varmistaa seuran toimijoilta, onko osallistujilta itseltään kysytty ilmoittautumisen yhteydessä kuvauslupaa sekä itse osallistujilta, mitä he pitävät kuvaamisesta. Jos kuvaaminen on kaikille ok, voitte yhdessä ryhmässä sopia, mistä tilanteista kuvia saa ottaa ja mihin niitä saa laittaa. Kuvien kohteilta tulee aina varmistaa lupa, saako sen julkaista! Alle 15-vuotiaiden huoltajilta on syytä aina varmistaa, hyväksyvätkö he kuvien julkaisemisen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Jos ohjaajalla riittää intoa ja halukuutta kuvien ottamiseen, voi myös huoltajien kanssa sopia, että ohjaaja kuvaa toimintaa ja sopivan tilaisuuden tullen lähettää huoltajille

kuvia ryhmän toiminnasta. Yhdessä voidaan myös sopia, saako ryhmäläisten kuvia tai videoita käyttää toiminnan markkinoinnissa.

Vanhempien ryhmäläisten kanssa voidaan jopa sopia yhteinen hästäg, jolla viestitään omasta harrastuksesta ulospäin. Nuorisoseuratoiminnasta käytetään yleisesti #nuorisoseurat #tekemisenriemua #yhdessä hästägejä.

Kun ryhmällä on Hetki Taiteilijana -esitys tai muu yhteinen juhla, voidaan myös sen kuvaamisesta ja levittämisestä sopia yhteisesti. Jos esitys on julkinen, silloin kuvaaminen on sallittua.

Turvallinen harrastus

Ohjaajan vastuu harrastuksessa

Ohjaajat ovat vastuussa harrastajien turvallisuudesta koko toiminnan ajan. Turvallisuus on aina etusijalla. Ohjaajan kannattaa pohtia, mitä vaaratekijöitä harrastuspaikat sisältävät tai millaisia riskitekijöitä suunnitellussa ohjelmassa saattaa olla. Esimerkiksi juoksemista sisältävät leikit ja harjoitteet kuten hipat on hyvä leikkiä aina paljain jaloin tai sisäjalkineet jalassa. Samalla on kuitenkin varmistettava, soveltuuko lattian pinta ollenkaan juoksemiseen, vai lähteekö siitä esimerkiksi tikkuja jalkapohjiin. Harrastajia tulee valvoa jatkuvasti. Ohjaajan on oltava läsnä koko kokoontumiskerran ajan, ja hahmottaa, missä kukin osallistuja kulloinkin on. Ohjaajat vastaavat toiminnastaan toiminnan järjestäjälle, ja turvallisuutta heikentäneistä tilanteista tulee aina ilmoittaa esihenkilölle.

Ohjaajalla on suuri rooli harrastajien ryhmäytymisessä. Tutustumis- ja ryhmäytymisharjoitteiden avulla harrastajille on mahdollista luoda yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunne sekä tunne yhteisöllisen tekemisen mielekkyydestä. Ohjaajan vastuulla on huomioida kaikenlaiset harrastajat osana ryhmää ja osallistaa harrastajia heille ominaisella tavalla, jakamalla esimerkiksi vastuuta heille apuohjaajina toimimiseen, ohjeiden kertojiksi tai vaikka musiikin valitsijoiksi.

Säännöt, toimintasopimus, ryhmäsopimus

Ohjaajan työtä helpottaa harrastajien kanssa yhdessä tehdyt säännöt, joita kaikki noudattavat. Minkäänlaista kiusaamista ei suvaita, ja ohjaajan on aina välittömästi puututtava, jos kiusaamista tai muuta epäasiallista käytöstä ilmenee. Käytännössä tilanteeseen puuttuminen tarkoittaa kahdenkeskistä keskustelua kiusaajan kanssa sekä keskustelua kiusaajan ja kiusatun kanssa. Tarvittaessa voi olla yhteydessä myös huoltajiin. Tukea ja neuvoja kiusaamistapausten selvittämiseen saa myös harrastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä.

Harrastusryhmän säännöt kannattaa luoda yhdessä osallistujien kanssa positiivisuuden ja myönteisen vahvistamisen kautta, kuten ”Ei saa kiusata” muuttuu myönteiseksi ”Ollaan ystävällisiä toisille”. Positiivinen sääntö tai ohje antaa osallistujalle heti tiedon siitä, mikä on oikea ja haluttu tapa toimia. Negatiivinen kielto­sääntö sen sijaan korostaa ei haluttua tekemistä.

Kaikessa toiminnassa tulee huomioida lapsilähtöisyys ja harrastajien oma mielenkiinto toimintaa kohtaan. Käy läpi Nuorisoseurojen osallisuusportaat ja pohdi, millä portailla ohjaamasi toiminta on harrastusryhmässäsi, ja voiko lapsia tai nuoria osallistaa vielä enemmän. Toki eri tilanteisiin sopii eri portaille asettuminen, joten aina ei tarvitse asettua ylimmälle portaalle. Käytä rohkeasti omaa harkintakykyäsi kuhunkin tilanteeseen sopivan osallisuustason löytämiseksi.

NUORISOSEUROJEN OSALLISUUSPORTAAT

Kannustettu osallistuminen

Nuoria koulutetaan ja heille tarjotaan todellisia työkaluja osallistumiseen.

Todellinen osallistuminen

Nuoret ja aikuiset tekevät aidosti yhdessä asioita ilman aikuisten auktoriteettiasemaa.

Tuettu osallistuminen

Nuoret voivat osallistua, ja aikuiset auttavat heitä, mutta aikuisilla on tietty auktoriteettiasema.

Valikoitu osallistuminen

Aikuiset päättävät, mihin nuoret voivat osallistua tai sanoa mielipiteensä.

Näennäisosallistuminen

Aikuiset kysyvät nuorilta, mutta mielipiteitä ei kuunnella.

Osallistumattomuus

Aikuiset päättävät ja toimivat ilman nuoria.

Turvallisemman tilan periaatteet toiminnassa

Turvallisemman tilan periaatteiden tavoitteena on, että jokainen osallistuja tuntee olonsa turvalliseksi ja tervetulleeksi harrastusryhmässä. Jokainen saa olla oma itsensä. Harrastajat tietävät, miten täällä toimintaan ja miten asioihin puututaan. Kun harrastaja kokee ryhmän turvalliseksi, ryhmän yhteisöllisyyden on mahdollista kehittyä. Ryhmälle muodostuu omia ryhmän yhteisiä juttuja, kun osallistujat luottavat toisiinsa. Ryhmässä on avoin ilmapiiri.

Ole avoin

Kohtaa muut läsnäolijat ilman ajatusta siitä, millainen ihminen hän voisi olla. Anna jokaisen olla oma itsensä. Ohjaa myös ryhmäläisiäsi tähän omalla puheellasi.

- **Miten ohjaajana tuet avoimuutta?**
- **Millaiset harjoitteet tai leikit tukevat avoimuutta?**

Kunnioita

Tutustu ja juttele kaikkien osallistujien kanssa. Kuuntele ja kannusta. Osallistujien kanssa käydään heti alussa läpi, missä kunkin tavarat voivat olla niin, etteivät muut niihin koske. Samoin sovitaan yhdessä, miten toisiin on hyväksyttyä koskea. On hyvä myös sopia yhdessä, miten harrastaja kertoo, jos kokee, että häneen on koskettu epämieluisalla tavalla. Ohjaaja näyttää esimerkkiä omalla toiminnallaan ja ohjaa puheella myös toiminnan aikana.

- **Millaisilla tavoilla voit huomioida kaikki osallistujat?**
- **Miten uudet jäsenet otetaan vastaan?**
- **Miten toimitaan, jos toisten tavaroihin kosketaan ilman lupaa?**
- **Miten toimitaan, jos toisiin osallistujiin kosketaan ilman lupaa tai epäsopivasti?**

Huomioi

Havainnoi ryhmää leikkien ja harjoitteiden aikana. Vaihtele pienryhmiä ja pareja. Seuraa myös tauoilla, millainen ryhmähenki osallistujilla on. On hyvä käydä läpi heti toiminnan alkuvaiheessa, miten ja milloin osallistujat voivat kertoa tuntemuksistaan.

Kannusta ryhmäläisiä: "Kerro ohjaajille, mikäli kohtaat epäreilua tai muuta epäasiallista kohtelua. Auta jos huomaat, että joku kiusaa tai loukkaa toista, ja käy kertomassa ohjaajalle."

- Mitä tapoja ohjaajalla on huomioida ja havainnoida ryhmää?
- Millaisilla harjoitteilla tai leikeillä pystyt havainnoimaan ryhmää?

Pyydä anteeksi

Jos huomaat että olet loukannut tahallisesti tai vahingossa, pyydäthän anteeksi.

- Miten osallistujien kanssa voi harjoitella anteeksi pyyntöä? Onko muita keinoja kuin sanallinen?
- Mitä keinoja harrastajilla on ilmaista, että ei pidä jostain asiasta ryhmässä tai toisen ryhmäläisen käytöksestä?

Rentoudu

Osallistu toimintaan rennosti. Virheitä sattuu kaikille. Kysy ja keskustele rohkeasti. Jos et ole varma jostakin asiasta, voit aina kysyä muilta osallistujilta tai ohjaajilta.

- Mistä näet, jos joku ei ymmärrä ohjeita tai on epävarma? Millä keinoin voit tukea osallistujaa?
- Mikä lisää ryhmän yhteistä hyvinvointia?
- Millaisia yhteisiä juttuja teidän ryhmällä on?

Ohjeita ohjaajalle turvallisemman tilan periaatteiden käyttöön

Käy ohjajana ensin rauhassa itse periaatteet läpi, ja vasta sen jälkeen osallistujien kanssa. Pysähdy lukiessasi pohtimaan: "Mitä tämä sana tarkoittaa? Minkälaisissa tilanteissa tällaista voisi sattua? Miten siihen tulisi reagoida? Miten tämä voisi näkyä juuri täällä meillä?"

Monet osallistujista hyötyvät kuvista, käytä niitä lisänä. Voit myös kuvittaa piirtämällä periaatteita ylös. Voit käyttää yhdessä pelkkiä kuvia ja keskustella, mitä tämä kuva tarkoittaa meidän toiminnassa. Voit myös keksiä kuvaan sopivan leikin tai harjoitteen, joka tukee turvallisemman tilan periaatteita. Ole avoin kysymyksille. Jos et tiedä, miten selittää jokin sana tai asia, pyry selvittämään merkitys. Aikuistenkaan ei tarvitse tietää kaikkea. Muista palata asiaan! Muista, että aikuisen esimerkki on isoin suunnannäyttävä. Jos teet itse virheen tai epäonnistut, näytähän avoimesti mallia, miten toimitaan reilusti ja oikein. Tutustu ryhmääsi, juttele kaikkien kanssa ja ole kiinnostunut. Näin olet heti lähempänä ryhmääsi ja voit puuttua ajoissa. Turvallisemman tilan periaatteet voi pilkkoa pienemmiksi. Periaatteita tukevia harjoitteita ja leikkejä sekä keskusteluja kannattaa käydä läpi pitkin toimintakautta. Älä purista sääntöjä tyyliin: "Nyt on pakko tehdä säännöt!"

Ohjaajalle tiedoksi ja tueksi

Ohjaajan työkalupakki

Ohjaajalle on olemassa paljon tukimateriaalia sekä toimintaideoita nuorisoseurojen ohjaajan työkalupakissa. Sieltä löytyy paljon niin harrastusryhmien sisältöihin liittyvää materiaalia kuin leikkejäkin. Myös nuorisoseuratoimintaa voi tutustua paremmin. Mikäli ohjaaja pitää huoltajien illan tai vastaavan, kannattaa olla yhteydessä nuorisoseuran yhteyshenkilön kanssa, jolloin paikalle voidaan toimittaa esitteitä ja muuta ajankohtaista materiaalia.

nuorisoseurat.fi/jasenseuroille/tyokalupakki

Salassapitovelvollisuus

Ohjaajilla on salassapitovelvollisuus kaikissa harrastajiin liittyvissä asioissa. Ryhmän alkaessa ohjaajalle jaetaan osallistujalista ja huoltajien yhteystiedot. Osallistujien tiedot ovat tarkoitettu vain ohjaajien nähtäväksi. Ne tulee säilyttää siten, etteivät ulkopuoliset henkilöt näe niitä. Osallistujalistaan tai ohjaajan omaan suunnitteluvihkoon tehdään merkinnät harrastajien läsnäolosta kauden aikana. Jos yhteystiedoissa on puutteita, kannattaa olla yhteydessä yhteyshenkilöön. Jos joku lapsi haluaa osallistua ryhmään kesken kauden, ota yhteyttä

yhteyshenkilöön ja anna lapsen huoltajalle ilmoittautumisohjeet.

Ohjaaja ei saa kertoa ryhmäläisiin liittyviä asioita ulkopuolisille. Mikäli median edustaja kontakttoi ohjaajaa tahtoen tehdä jutun ryhmästä positiivisessa mielessä, ilmoitathan siitä yhteyshenkilölle.

Onnettomuus ja kriisitilanne

Onnettomuuden sattuessa:

1. Tutki tilanne.
2. Pelasta vaarassa olevat. Älä vaaranna itseäsi.
3. Pyydä apua lähistöltä.
4. Hätätilanteessa soita 112.
5. Anna ensiapua ja rauhoittele paikalla olevia.
6. Ilmoita asiasta välittömästi esihenkilöllesi.

Tiedottaminen onnettomuuden sattuessa, kriisiviestintä:

Onnettomuuden sattuessa tiedotuksesta viranomaisille ja julkisuuteen vastaa toiminnan järjestäjä eli usein nuorisoseuran puheenjohtaja. Tiedotuksen osallistujien huoltajille voit hoitaa yhdessä esihenkilösi kanssa. Tarvittaessa ohjaaja kokoaa ryhmän jäsenet yhteen ja kertoo heille rehellisesti tilanteesta. Ohjaaja ei anna minkäänlaisia lausuntoja julkisuuteen!

Älä siis kerro:

- Henkilöiden nimiä tiedotusvälineille tai muille ulkopuolisille.
- Poliisitutkintaan liittyviä tietoja antaa vain poliisi.
- Arvioita tai olettamuksia tapahtumien syistä ei saa tehdä, vältetään ilmaisuja ehkä, mahdollisesti ja todennäköisesti.

Voit kertoa:

- Ettet tiedä.
- Että tietoja antaa nuorisoseurasi puheenjohtaja tai muu yhdessä sovittu henkilö tai taho.

Sairastumiset ja tapaturmat

Mikäli osallistuja sairastuu toiminnan aikana, eikä hän pysty osallistumaan ohjelmaan, tulee tilanteesta ilmoittaa osallistujan huoltajalle. Ohjaajan tulee olla varma, että osallistuja pääsee sairaana yksin kotiin, mikäli huoltaja ei pysty hakemaan ja antaa siihen luvan. Ohjaajan toimesta osallistujia ei lähdetä viemään lääkäriin. Ongelmatilanteissa voi olla yhteydessä omaan yhteyshenkilöön.

Tapaturman sattuessa tulee ohjaajien hoitaa ensiapu taitojensa mukaan. Ohjaajan pitää tietää, missä on lähin ensiapulaukku. Sellainen on yleensä vahtimestarin kopissa tai muussa paikassa, jonka tilan henkilökunta on määrittänyt. Useimmiten harrastuksia järjestetään nuorisoseurantaloilla, kouluilla tai nuorisotaloilla, joiden ensiapulaukkuja saa käyttää. Ohjaajan täytyy kuitenkin varmistaa asia. Jos koulun tai nuorisotalon ensiapuvälineitä ei saa käyttää, ohjaajalla tulee olla oma, pieni ensiapulaukku mukanaan. Riittää, että laukussa on muun muassa laastaria, desinfiointipyyhkeitä ja kylmäpusi.

Tapaturmasta tulee ilmoittaa osallistujan huoltajalle, jonka kanssa sovitaan, miten tilanteesta edetään. Ilmoita tilanteesta myös esihenkilöllesi. Mikäli vamma ei vaadi akuuttia sairaalahoitoa, tulee huoltajien itse toimittaa osallistuja hoitoon. Isoissa ja pienissä tapaturmissa myös kaatumisissa, törmäyksissä täytyy aina Läheltä piti -tapaturmaraportti mahdollisimman hyvin ja toimita se esihenkilölle. Sen avulla tilanteesta on helpompi kertoa lääkärille, ja sen perusteella haetaan korvausta, mikäli osallistuja saa hoitoa tapaturmaansa. Selvitä ennakkoon, onko seuralla tapaturmavakuutus otettuna osallistujille. Sovi huoltajien ja seuran yhteyshenkilön kanssa, miten vakuutusasioissa edetään. Toimita vakuutusta varten tarvittavat tiedot. Jos täytät huolella läheltä piti raportin, se riittää, ja siitä löytyy tarvittavat tiedot.

tiedot. Jos täytät huolella Läheltä piti -raportin, se riittää, ja siitä löytyy tarvittavat tiedot.

LÄHELTÄ PITI/TAPATURMA RAPORTTI

Tapahtuma	
Päivämäärä & Kel-lonaika	
Potilas	
Ikä	
Sukupuoli	
Asiakas/Työntekijä	
Ilmoituksen laatija	
Puhelinnumero	
Todistajan nimi	
Todistajan yhteystiedot	
Todistajan nimi	
Todistajan yhteystiedot	
HOITO	
Ensiapu	
Jatkohoito	
ILMOITUS ASIAT	
Kenelle ilmoitettu	
Muuta	
Allekirjoitus, paikka ja päivämäärä	

Ohjaajan muistilista

Ennen harrastuskauden alkua:

- Varmista tilavarausasiat ja selvitä, tarvitsetko harrastustilaan avaimen.
- Tutustu tilaan ja sen välineisiin.
- Varmista, missä lähin ensiapulaukku sijaitsee.
- Lähetä ryhmän jäsenille ja heidän huoltajilleen sähköposti, jossa esittelet itsesi, toivotat tervetulleeksi ryhmään ja kerrot kerhon käytännöistä.
- Suunnittele kausi pääpiirteittäin.
- Suunnittele ensimmäinen kokoontumiskerta huolella.

Harrastuskauden aikana:

- Luokaa yhdessä osallistujien kanssa säännöt ja toimintaperiaatteet.
- Suunnittele harrastuskerrat huolella, varaudu myös yllätyksiin.
- Ole rohkeasti yhteydessä huoltajiin ja seuran yhteyshenkilöön, jos on tarvetta.
- Mieti, miten voit osallistaa harrastajia mahdollisimman monipuolisesti.
- Suunnitelkaa yhdessä ryhmän kanssa, miten esittelette toimintaa kauden loppupuolella.

Harrastuskauden loppupuolella:

- Järjestä yhdessä harrastajien kanssa avoin kerta, esiintyminen tai vastaava tilaisuus.
- Viimeisellä kerralla voitte pitää nyyttärit, arvioida yhdessä toimintakautta ja kerätä toiveita tulevalle kaudelle.
- Pyydä palaute toiminnasta ja toiveet jatkoon osallistujilta myös suoraan ilman yhteistä käsittelyä.

Harrastuskauden päättyessä ja päätyttyä:

- Varmista, ketkä kaikki jatkavat harrastamista.
- Yritä tarvittaessa saada ryhmään lisää harrastajia.
- Varmista, että tilavarauksenne jatkuu myös seuraavalla kaudella.
- Selvitä, tarvitseeko sinun palauttaa harrastustilan avainta kausien välissä.
- Varaudu raportoimaan kuluneen kauden toiminnasta.
- Varmista, että olet palauttanut kaikki tunti-asiat.

Mukavia ohjaushetkiä!

Yhteystiedot

Tähän voit koota itsellesi yhteyshenkilöiden ja oman ohjauspaikkasi tietoja.

Oma nuorisoseura _____

Nuorisoseuran puheenjohtaja / Esihenkilö

Nimi: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Yhteyshenkilösi nuorisoseurassa

Nimi: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Oma ohjauspaikkasi: _____

Osoite: _____

Yhteyshenkilö: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Kasvatuskäytäntö

Nuorisoseuratoiminnassa kasvaa avoimeksi, osallistuvaksi ja yhteistyökykyiseksi ihmiseksi.

Yksilö

- » Itsetunnon kehittyminen
- » Sosiaalinen vahvistuminen
- » Tekemällä oppiminen
- » Tietojen ja taitojen karttuminen
- » Onnistumisen ilo
- » Osallisuus

Toiminta

- » Harrastukset kasvun tukena
- » Monipuolinen ja laadukas harrastustarjonta
- » Koulutetut ja osaavat ohjaajat
- » Aidosti avoin toiminta

Perhe

- » Yhteinen tekeminen
- » Vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen
- » Kasvatustyön tukeminen
- » Kulttuuri arjessa

Yhteisö

- » Ystävät
- » Eri-ikäiset yhdessä
- » Yhteisöt yhdessä
- » Turvallinen ja suvaitsevainen ympäristö

Kasvatus- ja harrastustoimintamme edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua sekä aktiivista ja vastuullista kansalaisuutta. Eri-ikäisten yhdessä toimiminen vahvistaa yhteisöllisyyttä ja yhdenvertaisuutta sekä lisää hyvinvointia.

LÄPI ELÄMÄN KULKEVA ITSEKASVATUS

Nuorisoseurat

Suomen merkittävin kulttuurisen lapsi- ja nuorisotyön toimija